

1. Identificación da programación
Centro educativo

Código	Centro	Concello	Ano académico
36011634	Politécnico de Vigo	Vigo	2022/2023

Ciclo formativo

Código da familia profesional	Familia profesional	Código do ciclo formativo	Ciclo formativo	Grao	Réxime
ELE	Electricidade e electrónica	CSELE01	Sistemas electrotécnicos e automatizados	Ciclos formativos de grao superior	Réxime de adultos

Módulo profesional e unidades formativas de menor duración (*)

Código MP/UF	Nome	Curso	Sesións semanais	Horas anuais	Sesións anuais
MP0528	Empresa e iniciativa emprendedora	2022/2023	2	53	63

(*) No caso de que o módulo profesional estea organizado en unidades formativas de menor duración

Profesorado responsable

Profesorado asignado ao módulo	CÉSAR ALBERTO FERNÁNDEZ NOYA
Outro profesorado	

Estado: Pendente de supervisión inspector

2. Concreción do currículo en relación coa súa adecuación ás características do ámbito produtivo

O módulo EIE ten como obxectivos xerais espertar no alumnado o interese polo mundo da empresa, achegalo aos instrumentos necesarios para a creación e a determinación da viabilidade da mesma.

Os alumnos e alumnas que acoden ao Politécnico son basicamente de Vigo e da área metropolitana. Esta é una zona con boas posibilidades para crear novas empresas, pero tamén azoutada actualmente por unha profunda crise, especialmente no sector da construción civil, naval e no comercio. Pese a elo, as posibilidades de encetar novos negocios, mesmo incluso como alternativa ao alto nivel de desemprego existente nos sectores de poboación máis novos e persoas afectadas polos EREs, pode e debe, converterse nun reto profesional, no que os técnicos de Formación Profesional deben facerse con ferramentas para elo.

Tampouco debe perderse de vista a posibilidade de emprender na área do Eixo Atlántico pois non son poucos os alumnos que atravesan o Miño para traballar no entorno de Braga ou Viana. Nese sentido, a impartición deste módulo en galego e a apreciación polas linguas, en particular o inglés e o portugués, pode ser de utilidade nese sentido.

A titulación de técnico superior en SISTEMAS ELECTROTÉCNICOS E AUTOMATIZADOS abre importantes oportunidades no sector industrial máis desenvolvido e tamén no sector da reforma de vivendas, orientadas a un maior confort e rendemento enerxético.

O currículo do módulo é común nos ciclos de FP Regrada, con independencia das cualificacións profesionais que se poidan adquirir coa obtención de cada título. Esta circunstancia posibilita a súa validación académica cando un alumno superou este módulo noutro ciclo formativo, xa sexa de grao medio ou superior.

Con suxeición aos obxectivos xerais establecidos no Decreto 114/2010, polo que se establece a ordenación xeral da FP no sistema educativo de Galicia Galiza e tendo á vista o sinalado na Orde de 12 de xullo de 2011 pola que se regula o desenvolvemento, a avaliación e a acreditación académica do alumnado das ensinanzas de formación profesional inicial e no RD 138/2011, de 9 de xuño, que establece o título de Técnico Superior en Sistemas Electrotécnicos e Automatizados, e demais normas que fixan as ensinanzas mínimas, tendo en conta a realidade do alumnado do

Politécnico, particularizados en cada unha das 10 Unidades Didácticas a desenvolver, sinálanse como obxectivos xerais do módulo, os seguintes

OBXECTIVOS XERAIS:

Que os alumnos e alumnas sexan capaces de recoñecer as oportunidades de aprendizaxe e emprego, analizando as ofertas e demandas do mercado laboral para xestionar a súa carreira profesional como autónomos ou pequenos empresarios.

Que saiban recoñecer a existencia duns dereitos tanto como empresarios ou autónomos como en calidade de traballadores, así como o marco legal no que se desenvolve a actividade económica no marco democrático.

Que entendan a cultura emprendedora como algo positivo para a sociedade e para o éxito persoal

Que sexan capaces de entender o que é a unha pequena empresa e a importancia da iniciativa individual para levala adiante.

Que sexan conscientes da importancia da viabilidade dos proxectos empresariais e do concepto de risco como algo inevitable en toda iniciativa emprendedora.

Que entendan o concepto de empresario e os requisitos e actitudes necesarias para desenvolver unha actividade empresarial.

Que acaden elementos de xuízo para poder determinar cal é a forma xurídica máis axeitada a cada proxecto empresarial.

Que identifiquen as funcións básicas da empresa.

Que identifiquen os elementos do entorno dunha pequena empresa de fabricación mecánica.

Que sexan capaces de valorar as obrigas mercantís e fiscais de cada forma de empresa.

Que entendan a importancia das responsabilidades dos socios en relación coas formas xurídicas que a empresa revista.

Que saiban manexar os conceptos mínimos para determinar a viabilidade dun proxecto empresarial mediante un estudo de viabilidade.

Que saiban da existencia de diferentes axudas para a creación de empresas, especialmente de fabricación mecánica na súa localidade.

Que se doten de elementos para entender en que consiste a organización da empresa.

Que se familiaricen coa política de obxectivos das empresas e co funcionamento das técnicas de venda.

Que acaden elementos necesarios para xestionar eficazmente os almacéns de mercadorías e materias primas.

Que se conciencien da importancia da calidade da produción.

Que se doten de criterios e métodos para a xestión dos recursos humanos, con referencia particular aos contratos, obrigas laborais, remuneración e marco de relacións laborais na empresa.

Que se familiaricen cos procedementos, mecanismos e documentos administrativos.

Que comprendan a importancia e a obriga da levanza da contabilidade.

Que identifiquen formas de financiamento e tesourería na empresa.

Que entendan a importancia da iniciativa na empresa tanto dende a posición de empresario como dende a de traballador.

Que identifiquen o alcance do concepto: ámbito de dirección e organización do empresario.

Como criterios de avaliación da consecución deses obxectivos sinálanse os seguintes:

-Analízase a importancia da idea de negocio e da innovación e oportunidades

-Descríbense as funcións básicas que se realizan nunha empresa e analízase o concepto de sistema aplicado á empresa.

-Identifícanse os principais componentes do entorno xeral que rodea á empresa, en especial o entorno económico, social, demográfico e cultural.

-Analízase a influencia na actividade empresarial das relacións cos clientes, cos provedores e coa competencia como principais integrantes do entorno específico.

-Identifícanse os elementos do entorno dunha pyme de automatización e robótica industrial.

-Analízase os conceptos de cultura empresarial e imaxe corporativa e a súa relación cos obxectivos empresariais.

-Analízase o fenómeno da responsabilidade social das empresas e a súa importancia como un elemento da estratexia empresarial.

-Estúdase o mercado e as variábeis que o caracterizan

-Elabórase o balance social dunha empresa relacionada coa automatización e robótica industrial, e descríbense os principais costes sociais en que incurren estas empresas, así como os beneficios sociais que producen.

-Identifícase, en empresas relacionadas coa automatización e robótica industrial, prácticas que incorporan valores éticos e sociais.

-Levouse a cabo un estudo de viabilidade económica y financiera dunha pyme de automatización e robótica industrial.

-Realízanse actividades para a constitución e posta en marcha dunha empresa, seleccionando a forma xurídica e identificando as obrigas legais asociadas.

-Analízase as diferentes formas xurídicas da empresa. Estúdase a figura do autónomo e o autónomo dependente.

-Especifícase o grao de responsabilidade legal dos propietarios da empresa en función da forma xurídica elixida.

-Estúdase sistemas de organización da empresa, así como formas de dirección, selección de persoal e contratación

-Diferenciase o tratamento fiscal establecido para as diferentes formas xurídicas da empresa.

-Analízase os trámites esixidos pola lexislación vixente para a constitución dunha empresa individual e colectiva.

-Realízase una busca das diferentes axudas para a creación de empresas relacionadas coa automatización e robótica industrial na localidade.

-Realízase un Proxecto ou Plan de Empresa a partir dunha idea ou proxecto do propio alumno.

-Inclúese no plan de empresa todo lo relativo á elección da forma xurídica, estudo de viabilidade económico-financiera, trámites administrativos, axudas e subvencións.

-Identifícanse as vías de asesoramento e xestión administrativa externas existentes á hora de poñer en marcha unha pyme.

-Realízanse actividades de xestión administrativa e financeira dunha pyme, identificando as principais obrigas contábeis e fiscais e cumpríntose a documentación de contratación, compra e pago máis usual.

-Analízase os conceptos básicos de contabilidade, así como as técnicas de rexistro da información contable.

-Descríbense as técnicas básicas de análise da información contable, en especial no referente á solvencia, liquidez e rendibilidade da empresa.

-Defínense as obrigas fiscais dunha empresa relacionada coa automatización e robótica industrial. En particular IRPF, IVA, IS e demais impostos relacionados coa xestión dunha empresa.

-Diferenciáronse os tipos de impostos en el calendario fiscal.

-Cumpríntose a documentación básica de carácter comercial e contable (facturas, albarás, notas de pedido, letras de cambio, cheques e outros) para unha pyme de automatización e robótica industrial, e descríbense os circuitos que tal documentación recorre na empresa.

-Identifícanse os principais instrumentos de financiación bancaria.

-Inclúíuse a anterior documentación no Proxecto ou Plan de Empresa e foi estudada a viabilidade do mesmo.

3. Relación de unidades didácticas que a integran, que contribuirán ao desenvolvemento do módulo profesional, xunto coa secuencia e o tempo asignado para o desenvolvemento de cada unha

U.D.	Título	Descrición	Duración (sesións)	Peso (%)
1	A idea de negocio, a empresa e as persoas emprendedoras	Idea de negocio, empresa e persoa emprendedora	6	10
2	Os tipos de empresa e o emprendedor como empregado nunha empresa do sector ao que pertence o ciclo formativo	As formas xurídicas da empresa e a máis axeitada a cada emprendedor	7	10
3	A estrutura da empresa e as súas funcións	A estrutura, a organización e as funcións da empresa	8	10
4	O mercado e o marketing	O funcionamento do mercado, o produto e as técnicas de venda	6	10
5	Tributos que afectan á actividade empresarial: IRPF e IS	A fiscalidade dos beneficios da empresa	6	10
6	Tributos que afectan á actividade empresarial: IVE	A fiscalidade das operacións da empresa	7	10
7	O plan financeiro e o estudo da viabilidade da empresa.	Os plans económicos: inversións, financiamento, explotación, tesourería e as ratios	6	10
8	A contabilidade e a análise da información contábel da empresa	A importancia da contabilidade e a análise do balance	6	10
9	Documentos administrativos e documentos de pagamento.	Os documentos de uso común na contratación, na venda e no cobro	6	10
10	O proxecto empresarial. Importancia e utilidade.	Guía para a realización do proxecto de empresa.	5	10

4. Por cada unidade didáctica

4.1.a) Identificación da unidade didáctica

N.º	Título da UD	Duración
1	A idea de negocio, a empresa e as persoas emprendedoras	6

4.1.b) Resultados de aprendizaxe do currículo que se tratan

Resultado de aprendizaxe do currículo	Completo
RA1 - Desenvolve o seu espírito emprendedor identificando as capacidades asociadas a el e definindo ideas emprendedoras caracterizadas pola innovación e a creatividade.	NO
RA2 - Decide a oportunidade de creación dunha pequena empresa para o desenvolvemento da idea emprendedora, tras a análise da relación entre a empresa e o contorno, do proceso produtivo, da organización dos recursos humanos e dos valores culturais e éticos.	NO
RA3 - Selecciona a forma xurídica tendo en conta as implicacións legais asociadas e o proceso para a súa constitución e posta en marcha.	NO

4.1.d) Criterios de avaliación que se aplicarán para a verificación da consecución dos obxectivos por parte do alumnado

Criterios de avaliación
CA1.1 Identifícouse o concepto de innovación e a súa relación co progreso da sociedade e o aumento no benestar dos individuos.
CA1.2 Analizouse o concepto de cultura emprendedora e a súa importancia como dinamizador do mercado laboral e fonte de benestar social.
CA1.3 Valorouse a importancia da iniciativa individual, a creatividade, a formación, a responsabilidade e a colaboración como requisitos indispensables para ter éxito na actividade emprendedora.
CA1.4 Analizáronse as características das actividades emprendedoras no sector industrial relacionado cos procesos de sistemas electrotécnicos e automatizados.
CA1.5 Valorouse o concepto de risco como elemento inevitable de toda actividade emprendedora.
CA1.5.1 Responsabilidade legal do empresario
CA1.5.2 Implicación do réxime económico legal matrimonial na responsabilidade do empresario
CA1.5.3 Valorouse o concepto de risco como elemento inevitable de toda actividade emprendedora
CA1.6 Valoráronse ideas emprendedoras caracterizadas pola innovación, pola creatividade e pola súa factibilidade.
CA1.7 Decidiuse a partir das ideas emprendedoras unha determinada idea de negocio do ámbito dos sistemas electrotécnicos e automatizados, que ha servir de punto de partida para a elaboración do proxecto empresarial.
CA2.1 Valorouse a importancia das pequenas e medianas empresas no tecido empresarial galego.
CA2.3 Identificáronse os principais compoñentes do contorno xeral que rodea a empresa e, en especial, nos aspectos tecnolóxico, económico, social, ambiental, demográfico e cultural.
CA2.9 Definíronse os obxectivos empresariais incorporando valores éticos e sociais.
CA2.10 Analizáronse os conceptos de cultura empresarial, e de comunicación e imaxe corporativas, así como a súa relación cos obxectivos empresariais.
CA3.1 Analizouse o concepto de persoa empresaria, así como os requisitos que cumpren para desenvolver a actividade empresarial.
CA3.7 Identificáronse as vías de asesoramento e xestión administrativa externas á hora de pór en marcha unha pequena ou mediana empresa.
CA3.8 Analizáronse as axudas e subvencións para a creación e posta en marcha de empresas do sector industrial relacionados cos procesos de sistemas electrotécnicos e automatizados, tendo en conta a súa localización.

4.1.e) Contidos

Contidos
Innovación e desenvolvemento económico. Principais características da innovación na actividade relacionada cos procesos de sistemas electrotécnicos e automatizados (materiais, tecnoloxía, organización da produción, etc.).
A cultura emprendedora na Unión Europea, en España e en Galicia.
Factores clave das persoas emprendedoras: iniciativa, creatividade, formación, responsabilidade e colaboración.
A actuación das persoas emprendedoras no sector industrial relacionado cos procesos de sistemas electrotécnicos e automatizados.
O risco como factor inherente á actividade emprendedora.
Valoración do traballo por conta propia como fonte de realización persoal e social.
Ideas emprendedoras: fontes de ideas, maduración e avaliación destas.
A empresa como sistema: concepto, funcións e clasificacións.
A persoa empresaria. Requisitos para o exercicio da actividade empresarial.
Responsabilidade social da empresa e compromiso co desenvolvemento sustentable.
Cultura empresarial, e comunicación e imaxe corporativas.

4.2.a) Identificación da unidade didáctica

N.º	Título da UD	Duración
2	Os tipos de empresa e o emprendedor como empregado nunha empresa do sector ao que pertence o ciclo formativo	7

4.2.b) Resultados de aprendizaxe do currículo que se tratan

Resultado de aprendizaxe do currículo	Completo
RA1 - Desenvolve o seu espírito emprendedor identificando as capacidades asociadas a el e definindo ideas emprendedoras caracterizadas pola innovación e a creatividade.	NO
RA2 - Decide a oportunidade de creación dunha pequena empresa para o desenvolvemento da idea emprendedora, tras a análise da relación entre a empresa e o contorno, do proceso produtivo, da organización dos recursos humanos e dos valores culturais e éticos.	NO
RA3 - Selecciona a forma xurídica tendo en conta as implicacións legais asociadas e o proceso para a súa constitución e posta en marcha.	NO

4.2.d) Criterios de avaliación que se aplicarán para a verificación da consecución dos obxectivos por parte do alumnado

Criterios de avaliación
CA1.2 Analizouse o concepto de cultura emprendedora e a súa importancia como dinamizador do mercado laboral e fonte de benestar social.
CA1.3 Valorouse a importancia da iniciativa individual, a creatividade, a formación, a responsabilidade e a colaboración como requisitos indispensables para ter éxito na actividade emprendedora.
CA1.5 Valorouse o concepto de risco como elemento inevitable de toda actividade emprendedora.
CA1.5.1 Responsabilidade legal do empresario
CA1.5.2 Implicación do réxime económico legal matrimonial na responsabilidade do empresario
CA1.5.3 Valorouse o concepto de risco como elemento inevitable de toda actividade emprendedora
CA1.7 Decidiuse a partir das ideas emprendedoras unha determinada idea de negocio do ámbito dos sistemas electrotécnicos e automatizados, que ha servir de punto de partida para a elaboración do proxecto empresarial.
CA2.1 Valorouse a importancia das pequenas e medianas empresas no tecido empresarial galego.
CA2.6 Analizouse o fenómeno da responsabilidade social das empresas e a súa importancia como un elemento da estratexia empresarial.
CA3.2 Analizáronse as formas xurídicas da empresa e determinándose as vantaxes e as desvantaxes de cada unha en relación coa súa idea de negocio.
CA3.2.1 Estudouse a Sociedade anónima, SAL, SLL e sociedades civís
CA3.2.2 Analizáronse as formas xurídicas da empresa e determináronse as vantaxes e as desvantaxes de cada unha en relación coa súa idea de negocio
CA3.3 Valorouse a importancia das empresas de economía social no sector industrial relacionado cos procesos de sistemas electrotécnicos e automatizados.
CA3.4 Especificouse o grao de responsabilidade legal das persoas propietarias da empresa en función da forma xurídica elixida.
CA3.6 Identifícaronse os trámites esixidos pola lexislación para a constitución dunha pequena ou mediana empresa en función da súa forma xurídica.
CA3.7 Identifícaronse as vías de asesoramento e xestión administrativa externas á hora de pór en marcha unha pequena ou mediana empresa.
CA3.8 Analizáronse as axudas e subvencións para a creación e posta en marcha de empresas do sector industrial relacionados cos procesos de sistemas electrotécnicos e automatizados, tendo en conta a súa localización.

4.2.e) Contidos

Contidos

Valoración do traballo por conta propia como fonte de realización persoal e social.

A empresa como sistema: concepto, funcións e clasificacións.

A persoa empresaria. Requisitos para o exercicio da actividade empresarial.

Responsabilidade social da empresa e compromiso co desenvolvemento sustentable.

Formas xurídicas das empresas.

Responsabilidade legal do empresario.

Responsabilidade legal do empresario

Implicacións do réxime legal do matrimonio na responsabilidade do empresario individual

A fiscalidade da empresa como variable para a elección da forma xurídica.

Proceso administrativo de constitución e posta en marcha dunha empresa.

Vías de asesoramento para a elaboración dun proxecto empresarial e para a posta en marcha da empresa.

Axudas e subvencións para a creación dunha empresa relacionada cos procesos de sistemas electrotécnicos e automatizados.

4.3.a) Identificación da unidade didáctica

N.º	Título da UD	Duración
3	A estrutura da empresa e as súas funcións	8

4.3.b) Resultados de aprendizaxe do currículo que se tratan

Resultado de aprendizaxe do currículo	Completo
RA1 - Desenvolve o seu espírito emprendedor identificando as capacidades asociadas a el e definindo ideas emprendedoras caracterizadas pola innovación e a creatividade.	NO
RA2 - Decide a oportunidade de creación dunha pequena empresa para o desenvolvemento da idea emprendedora, tras a análise da relación entre a empresa e o contorno, do proceso produtivo, da organización dos recursos humanos e dos valores culturais e éticos.	NO

4.3.d) Criterios de avaliación que se aplicarán para a verificación da consecución dos obxectivos por parte do alumnado

Criterios de avaliación
CA1.8 Analízase a estrutura dun proxecto empresarial e valorouse a súa importancia como paso previo á creación dunha pequena empresa.
CA2.9 Definíronse os obxectivos empresariais incorporando valores éticos e sociais.
CA2.11 Descríronse as actividades e os procesos básicos que se realizan nunha empresa do sector industrial relacionado cos procesos de sistemas electrotécnicos e automatizados, e delimitáronse as relacións de coordinación e dependencia dentro do sistema empres

4.3.e) Contidos

Contidos
Innovación e desenvolvemento económico. Principais características da innovación na actividade relacionada cos procesos de sistemas electrotécnicos e automatizados (materiais, tecnoloxía, organización da produción, etc.).
Actividades e procesos básicos na empresa. Organización dos recursos dispoñibles. Externalización de actividades da empresa.

4.4.a) Identificación da unidade didáctica

N.º	Título da UD	Duración
4	O mercado e o marketing	6

4.4.b) Resultados de aprendizaxe do currículo que se tratan

Resultado de aprendizaxe do currículo	Completo
RA1 - Desenvolve o seu espírito emprendedor identificando as capacidades asociadas a el e definindo ideas emprendedoras caracterizadas pola innovación e a creatividade.	NO
RA2 - Decide a oportunidade de creación dunha pequena empresa para o desenvolvemento da idea emprendedora, tras a análise da relación entre a empresa e o contorno, do proceso produtivo, da organización dos recursos humanos e dos valores culturais e éticos.	NO

4.4.d) Criterios de avaliación que se aplicarán para a verificación da consecución dos obxectivos por parte do alumnado

Criterios de avaliación
CA1.1 Identifícase o concepto de innovación e a súa relación co progreso da sociedade e o aumento no benestar dos individuos.
CA1.5 Valorouse o concepto de risco como elemento inevitable de toda actividade emprendedora.
CA1.7 Decidiuse a partir das ideas emprendedoras unha determinada idea de negocio do ámbito dos sistemas electrotécnicos e automatizados, que ha servir de punto de partida para a elaboración do proxecto empresarial.
CA2.2 Analizouse o impacto ambiental da actividade empresarial e a necesidade de introducir criterios de sustentabilidade nos principios de actuación das empresas.
CA2.3 Identifícanse os principais compoñentes do contorno xeral que rodea a empresa e, en especial, nos aspectos tecnolóxico, económico, social, ambiental, demográfico e cultural.
CA2.4 Apreciouse a influencia na actividade empresarial das relacións coa clientela, con provedores, coas administracións públicas, coas entidades financeiras e coa competencia como principais integrantes do contorno específico.
CA2.5 Determináronse os elementos do contorno xeral e específico dunha pequena ou mediana empresa do sector industrial relacionado cos procesos de sistemas electrotécnicos e automatizados, en función da súa posible localización.
CA2.8 Identifícanse, en empresas do sector industrial relacionado cos procesos de sistemas electrotécnicos e automatizados, prácticas que incorporen valores éticos e sociais.
CA2.9 Definíronse os obxectivos empresariais incorporando valores éticos e sociais.

4.4.e) Contidos

Contidos
O risco como factor inherente á actividade emprendedora.
Análise do contorno xeral dunha pequena ou mediana empresa relacionada cos procesos de sistemas electrotécnicos e automatizados: aspectos tecnolóxico, económico, social, ambiental, demográfico e cultural.
Análise do contorno específico dunha pequena ou mediana empresa de sistemas electrotécnicos e automatizados: clientes, provedores, administracións públicas, entidades financeiras e competencia.
Localización da empresa.
Descrición dos elementos e estratexias do plan de produción e do plan de marketing.

4.5.a) Identificación da unidade didáctica

N.º	Título da UD	Duración
5	Tributos que afectan á actividade empresarial: IRPF e IS	6

4.5.b) Resultados de aprendizaxe do currículo que se tratan

Resultado de aprendizaxe do currículo	Completo
RA3 - Selecciona a forma xurídica tendo en conta as implicacións legais asociadas e o proceso para a súa constitución e posta en marcha.	NO
RA4 - Realiza actividades de xestión administrativa e financeira básica dunha pequena ou mediana empresa, identifica as principais obrigas contables e fiscais, e formaliza a documentación.	NO

4.5.d) Criterios de avaliación que se aplicarán para a verificación da consecución dos obxectivos por parte do alumnado

Criterios de avaliación
CA3.5 Diferenciouse o tratamento fiscal establecido para cada forma xurídica de empresa.
CA3.7 Identificáronse as vías de asesoramento e xestión administrativa externas á hora de pór en marcha unha pequena ou mediana empresa.
CA4.3 Definíronse as obrigas fiscais (declaración censual, IAE, liquidacións trimestrais, resumos anuais, etc.) dunha pequena e dunha mediana empresa relacionada cos procesos de sistemas electrotécnicos e automatizados, e diferenciáronse os tipos de impostos no
CA4.3.1 Analizouse a fiscalidade da empresa como variábel para a elección da forma xurídica
CA4.4 Formalizouse con corrección, mediante procesos informáticos, a documentación básica de carácter comercial e contable (notas de pedido, albarás, facturas, recibos, cheques, obrigas de pagamento e letras de cambio) para unha pequena e unha mediana empresa d
CA4.4.5 Liquidouse o IRPF nos diferentes reximes e modalidades e o IS

4.5.e) Contidos

Contidos
A fiscalidade da empresa como variable para a elección da forma xurídica.
Obrigas fiscais dunha pequena e dunha mediana empresa.
IRPF e o IVE nos diferentes reximes e modalidades. ITPAXD

4.6.a) Identificación da unidade didáctica

N.º	Título da UD	Duración
6	Tributos que afectan á actividade empresarial: IVE	7

4.6.b) Resultados de aprendizaxe do currículo que se tratan

Resultado de aprendizaxe do currículo	Completo
RA3 - Selecciona a forma xurídica tendo en conta as implicacións legais asociadas e o proceso para a súa constitución e posta en marcha.	NO
RA4 - Realiza actividades de xestión administrativa e financeira básica dunha pequena ou mediana empresa, identifica as principais obrigas contables e fiscais, e formaliza a documentación.	NO

4.6.d) Criterios de avaliación que se aplicarán para a verificación da consecución dos obxectivos por parte do alumnado

Criterios de avaliación
CA3.5 Diferenciouse o tratamento fiscal establecido para cada forma xurídica de empresa.
CA3.7 Identificáronse as vías de asesoramento e xestión administrativa externas á hora de pór en marcha unha pequena ou mediana empresa.
CA4.3 Definíronse as obrigas fiscais (declaración censual, IAE, liquidacións trimestrais, resumos anuais, etc.) dunha pequena e dunha mediana empresa relacionada cos procesos de sistemas electrotécnicos e automatizados, e diferenciáronse os tipos de impostos no
CA4.3.1 Analizouse a fiscalidade da empresa como variábel para a elección da forma xurídica
CA4.3.2 Definíronse as obrigas fiscais (declaración censual, IAE, liquidacións trimestrais, resumos anuais, etc.) dunha pequena e dunha mediana empresa relacionada cos procesos de sistemas electrotécnicos e automatizados, e diferenciáronse os tipos de impostos
CA4.4 Formalizouse con corrección, mediante procesos informáticos, a documentación básica de carácter comercial e contable (notas de pedido, albarás, facturas, recibos, cheques, obrigas de pagamento e letras de cambio) para unha pequena e unha mediana empresa d
CA4.4.1 Liquidouse o IVE nos diferentes reximes e modalidades

4.6.e) Contidos

Contidos
A fiscalidade da empresa como variable para a elección da forma xurídica.
Obrigas fiscais dunha pequena e dunha mediana empresa.
IRPF e o IVE nos diferentes reximes e modalidades. ITPAXD

4.7.a) Identificación da unidade didáctica

N.º	Título da UD	Duración
7	O plan financeiro e o estudo da viabilidade da empresa,	6

4.7.b) Resultados de aprendizaxe do currículo que se tratan

Resultado de aprendizaxe do currículo	Completo
RA2 - Decide a oportunidade de creación dunha pequena empresa para o desenvolvemento da idea emprendedora, tras a análise da relación entre a empresa e o contorno, do proceso produtivo, da organización dos recursos humanos e dos valores culturais e éticos.	NO
RA3 - Selecciona a forma xurídica tendo en conta as implicacións legais asociadas e o proceso para a súa constitución e posta en marcha.	NO
RA4 - Realiza actividades de xestión administrativa e financeira básica dunha pequena ou mediana empresa, identifica as principais obrigas contables e fiscais, e formaliza a documentación.	NO

4.7.d) Criterios de avaliación que se aplicarán para a verificación da consecución dos obxectivos por parte do alumnado

Criterios de avaliación
CA2.12 Elaborouse un plan de empresa que inclúa a idea de negocio, a localización, a organización do proceso produtivo e dos recursos necesarios, a responsabilidade social e o plan de márketing.
CA3.9 Incluíuse no plan de empresa información relativa á elección da forma xurídica, os trámites administrativos, as axudas e as subvencións.
CA4.5 Elaborouse o plan financeiro e analizouse a viabilidade económica e financeira do proxecto empresarial.

4.7.e) Contidos

Contidos
Plan de empresa: elección da forma xurídica, trámites administrativos, e xestión de axudas e subvencións.
Análise das necesidades de investimento e das fontes de financiamento dunha pequena e dunha mediana empresa no sector industrial relacionado cos procesos de sistemas electrotécnicos e automatizados.
Plan financeiro: estudo da viabilidade económica e financeira.
Plan de Inversións, de Financiamento, de Explotación e de Tesourería.

4.8.a) Identificación da unidade didáctica

N.º	Título da UD	Duración
8	A contabilidade e a análise da información contábel da empresa	6

4.8.b) Resultados de aprendizaxe do currículo que se tratan

Resultado de aprendizaxe do currículo	Completo
RA2 - Decide a oportunidade de creación dunha pequena empresa para o desenvolvemento da idea emprendedora, tras a análise da relación entre a empresa e o contorno, do proceso produtivo, da organización dos recursos humanos e dos valores culturais e éticos.	NO
RA4 - Realiza actividades de xestión administrativa e financeira básica dunha pequena ou mediana empresa, identifica as principais obrigas contables e fiscais, e formaliza a documentación.	NO

4.8.d) Criterios de avaliación que se aplicarán para a verificación da consecución dos obxectivos por parte do alumnado

Criterios de avaliación
CA2.7 Valorouse a importancia do balance social dunha empresa relacionada cos procesos de sistemas electrotécnicos e automatizados, e describíronse os principais custos sociais en que incorren estas empresas, así como os beneficios sociais que producen.
CA4.1 Analizáronse os conceptos básicos de contabilidade, así como as técnicas de rexistro da información contable: activo, pasivo, patrimonio neto, ingresos, gastos e contas anuais.
CA4.1.1 Estudáronse os libros contábeis das empresas non individuais
CA4.1.2 Analizáronse os conceptos básicos da contabilidade, así como as técnicas de rexisto da información contable: activo, pasivo, patrimonio neto, ingresos, gastos e contas anuais
CA4.2 Descríronse as técnicas básicas de análise da información contable, en especial no referente ao equilibrio da estrutura financeira e á solvencia, á liquidez e á rendibilidade da empresa.
CA4.2.1 Descríronse as técnicas básicas de análise da información contable, en especial no referente ao equilibrio da estrutura financeira e á solvencia, á liquidez e á rendibilidade da empresa
CA4.2.2 Manexouse en profundidade a teneduría de libros

4.8.e) Contidos

Contidos
Concepto e nocións básicas de contabilidade: activo, pasivo, patrimonio neto, ingresos, gastos e contas anuais.
Análise da información contable: equilibrio da estrutura financeira e ratios financeiras de solvencia, liquidez e rendibilidade da empresa.

4.9.a) Identificación da unidade didáctica

N.º	Título da UD	Duración
9	Documentos administrativos e documentos de pagamento.	6

4.9.b) Resultados de aprendizaxe do currículo que se tratan

Resultado de aprendizaxe do currículo	Completo
RA1 - Desenvolve o seu espírito emprendedor identificando as capacidades asociadas a el e definindo ideas emprendedoras caracterizadas pola innovación e a creatividade.	NO
RA2 - Decide a oportunidade de creación dunha pequena empresa para o desenvolvemento da idea emprendedora, tras a análise da relación entre a empresa e o contorno, do proceso produtivo, da organización dos recursos humanos e dos valores culturais e éticos.	NO
RA3 - Selecciona a forma xurídica tendo en conta as implicacións legais asociadas e o proceso para a súa constitución e posta en marcha.	NO
RA4 - Realiza actividades de xestión administrativa e financeira básica dunha pequena ou mediana empresa, identifica as principais obrigas contables e fiscais, e formaliza a documentación.	NO

4.9.d) Criterios de avaliación que se aplicarán para a verificación da consecución dos obxectivos por parte do alumnado

Criterios de avaliación
CA1.7 Decidiuse a partir das ideas emprendedoras unha determinada idea de negocio do ámbito dos sistemas electrotécnicos e automatizados, que ha servir de punto de partida para a elaboración do proxecto empresarial.
CA2.12 Elaborouse un plan de empresa que inclúa a idea de negocio, a localización, a organización do proceso produtivo e dos recursos necesarios, a responsabilidade social e o plan de márketing.
CA3.7 Identifícaronse as vías de asesoramento e xestión administrativa externas á hora de pór en marcha unha pequena ou mediana empresa.
CA4.4 Formalizouse con corrección, mediante procesos informáticos, a documentación básica de carácter comercial e contable (notas de pedido, albarás, facturas, recibos, cheques, obrigas de pagamento e letras de cambio) para unha pequena e unha mediana empresa d
CA4.4.2 Procedeuse con coidado na elaboración da documentación administrativo-financieira
CA4.4.3 Manexáronse en profundidade os contratos e a letra de cambio
CA4.4.4 Formalizouse con corrección, mediante procesos informáticos, a documentación básica de carácter comercial e contable (notas de pedido, albarás, facturas, recibos, cheques, obrigas de pagamento e letras de cambio) para unha pequena e unha mediana empresa

4.9.e) Contidos

Contidos
Localización da empresa.
Formas xurídicas das empresas.
Axudas e subvencións para a creación dunha empresa relacionada cos procesos de sistemas electrotécnicos e automatizados.
Plan de empresa: elección da forma xurídica, trámites administrativos, e xestión de axudas e subvencións.
Ciclo de xestión administrativa nunha empresa relacionada cos procesos de sistemas electrotécnicos e automatizados: documentos administrativos e documentos de pagamento.
Coidado na elaboración da documentación administrativo-financieira.
Coidado na elaboración da documentación administrativo-financieira
Manexo en profundidade dos contratos e a letra de cambio

4.10.a) Identificación da unidade didáctica

N.º	Título da UD	Duración
10	O proxecto empresarial. Importancia e utilidade.	5

4.10.b) Resultados de aprendizaxe do currículo que se tratan

Resultado de aprendizaxe do currículo	Completo
RA1 - Desenvolve o seu espírito emprendedor identificando as capacidades asociadas a el e definindo ideas emprendedoras caracterizadas pola innovación e a creatividade.	NO
RA2 - Decide a oportunidade de creación dunha pequena empresa para o desenvolvemento da idea emprendedora, tras a análise da relación entre a empresa e o contorno, do proceso produtivo, da organización dos recursos humanos e dos valores culturais e éticos.	NO
RA3 - Selecciona a forma xurídica tendo en conta as implicacións legais asociadas e o proceso para a súa constitución e posta en marcha.	NO
RA4 - Realiza actividades de xestión administrativa e financeira básica dunha pequena ou mediana empresa, identifica as principais obrigas contables e fiscais, e formaliza a documentación.	NO

4.10.d) Criterios de avaliación que se aplicarán para a verificación da consecución dos obxectivos por parte do alumnado

Criterios de avaliación
CA1.7 Decidiuse a partir das ideas emprendedoras unha determinada idea de negocio do ámbito dos sistemas electrotécnicos e automatizados, que ha servir de punto de partida para a elaboración do proxecto empresarial.
CA1.8 Analizouse a estrutura dun proxecto empresarial e valorouse a súa importancia como paso previo á creación dunha pequena empresa.
CA2.3 Identificáronse os principais compoñentes do contorno xeral que rodea a empresa e, en especial, nos aspectos tecnolóxico, económico, social, ambiental, demográfico e cultural.
CA3.7 Identificáronse as vías de asesoramento e xestión administrativa externas á hora de pór en marcha unha pequena ou mediana empresa.
CA3.8 Analizáronse as axudas e subvencións para a creación e posta en marcha de empresas do sector industrial relacionados cos procesos de sistemas electrotécnicos e automatizados, tendo en conta a súa localización.
CA4.5 Elaborouse o plan financeiro e analizouse a viabilidade económica e financeira do proxecto empresarial.

4.10.e) Contidos

Contidos
Proxecto empresarial: importancia e utilidade, estrutura e aplicación no ámbito dos sistemas electrotécnicos e automatizados.
Localización da empresa.
Proceso administrativo de constitución e posta en marcha dunha empresa.
Axudas e subvencións para a creación dunha empresa relacionada cos procesos de sistemas electrotécnicos e automatizados.
Plan de empresa: elección da forma xurídica, trámites administrativos, e xestión de axudas e subvencións.
Plan financeiro: estudo da viabilidade económica e financeira.
Coidado na elaboración da documentación administrativo-financeira.

5. Mínimos exigibles para alcanzar a avaliación positiva e os criterios de cualificación

Os Mínimos Esixibles e non esixíbeis son os establecidos no apartado 4C.

CRITERIOS DE CUALIFICACIÓN

CALIFICACIÓNS TRIMESTRAIS: os seguintes criterios teranse en conta á hora de calcular a cualificación de cada trimestre dos alumnos con dereito á avaliación continua.

- Probas escritas trimestrais: Cun peso do 60% da puntuación total da cualificación. Esta proba poderá constar dunha serie de preguntas teóricas e **EXERCICIOS PRÁCTICOS**, cunha valoración de 0 a 10. É imprescindible obter un mínimo dun 4 sobre 10 nesta proba para poder superar o módulo.

Orientativamente, as preguntas das probas e exercicios prácticos serán como mínimo 3 e como máximo 5, podendo conter apartados e subapartados.

- Traballos **PRÁCTICOS** sobre os contidos realizados previamente na aula e na casa. Nestes traballos valorarase tres aspectos fundamentais: A correcta resolución, a claridade da presentación e as destrezas de comunicación oral. Representarán un máximo dun 10% da nota.

Igualmente neste apartado valorarase a capacidade para traballar en equipo de xeito respectuoso e cooperativo así como o esforzo e organización para a consecución dos obxectivos do módulo. Representará un máximo dun 10% da nota.

- Proxecto ou **PLAN DE EMPRESA:** Será preceptiva para todos os alumnos, incluídos os que asistan ao exame final de libres, a entrega dun Plan ou Proxecto de Empresa, ao final do curso, nas datas que o profesor indicará ao inicio. Terán un valor máximo dun 20% na configuración da nota final.

Sen a presentación do Proxecto ou Plan de Empresa non será posíbel superar o módulo.

Cando un/unha estudante non supere a proba dun trimestre, terá dereito a presentarse a unha proba de recuperación, tal e como se especificará no apartado 6 desta programación.

En caso de non superar o exame de recuperación, o/a alumno/a terá unha nova oportunidade de facelo no exame de Recuperación Final ou **EXAME FINAL** que se programará para o mes de xuño.

Neste exame, cada estudante terá dereito a recuperar o trimestre que non aprobouse ata esa data. Por tanto, poderá examinarse de 1, 2 ou 3 trimestres.

CUALIFICACIÓN FINAL: obterase calculando a media aritmética das cualificacions trimestrais, tendo en conta o especificado para os/as estudantes que deban realizar os exames de recuperación.

Os alumnos que non teñan as tres avaliacións superadas e aqueles que teñan perdido o dereito de avaliación continua, deberán realizar o **EXAME FINAL** para superar o módulo. En todos os casos deberán entregar o Proxecto de Empresa, que terá un valor máximo de 2 puntos, de forma que o valor dos exames representará un máximo de 8 puntos na nota final.

Criterio de cualificación na recuperación final ou EXAME FINAL: proba escrita, comprensiva de preguntas teóricas e EXERCICIOS PRÁCTICOS, 80% e Proxecto ou Plan de Empresa, 20%. Non poderá superarse o módulo sen presentar o Plan de Empresa.

OBSERVACIÓNS

Nas probas escritas non se poderán utilizar teléfonos, iphones ou pda en substitución da calculadora, que será simple. A utilización de apuntes, "chuletas" ou calquera outro medio destinado a copiar as contestacións provocará a invalidación das contestacións da proba. En todo caso, será necesario obter un mínimo de 4 sobre 10 nos exames de cada avaliación parcial para poder superar o módulo.

PERDA DE DEREITO Á AVALIACIÓN CONTÍNUA

Os/Os alumnos que teñan perdida o dereito de Avaliación Continua terán dereito a realizar tan só un exame final no mes de xuño, nas datas que oportunamente se indicarán na aula e que o alumnado poderá coñecer tamén a través da titoría.

A perda da avaliación continua producirase cando se supere o 10 % de faltas de asistencia que, sobre as 69 previstas para o presente curso, conforme o calendario do Centro, neste módulo, equivale a 7 sesións.

6. Procedemento para a recuperación das partes non superadas

6.a) Procedemento para definir as actividades de recuperación

Se fôr necesario o profesor deseñará unha serie de exercicios e actividades a realizar polos/as estudantes que suspendan un trimestre, para que eles/as poidan realizalos de forma autónoma fóra do horario escolar e poder preguntar dúbidas na hora semanal de titoría ou durante as clases, se fose necesario.

Estas tarefas do alumnado serán as mesmas cas realizadas en relación coas unidades didácticas traballadas durante o trimestre, modificando datos e levando a cabo unha atención educativa máis individualizada.

Igualmente poderán establecerse polo profesor actividades de reforzo para realizar polos alumnos e alumnas con dificultades para conseguir os obxectivos do módulo, aínda que aprobasen o trimestre, tal e como se expón no apartado 8 desta programación.

Os/as estudantes que non superen algunha avaliación trimestral, terán unha nova oportunidade de facelo na proba escrita de recuperación programada para ser realizada con posterioridade á proba corresponde ao trimestre. Esta proba terá a mesma estrutura e número de preguntas que a inicial e terá o mesmo valor.

En caso de suspendela aínda poderán realizar unha proba escrita de recuperación Final ou Exame Final que se programará para o mes de xuño. Nela, cada alumno/a terá dereito a recuperar o trimestre que non aprobase ata esa data. Polo tanto, na súa proba incluíranse supostos prácticos, exercicios de cálculo numérico e preguntas de resposta breve correspondentes ás unidades didácticas dos trimestres 1, 2 e/ou 3.

O criterio de cualificación na Recuperación Final ou Exame Final será o seguinte: Proba escrita: 80%. Proxecto ou PLAN DE EMPRESA: 20%

6.b) Procedemento para definir a proba de avaliación extraordinaria para o alumnado con perda de dereito a avaliación continua

De acordo co artigo 25.3 da Orde de 12.07.11 o alumnado que acumule un número de faltas de asistencia superior ao 10% das sesións de clase, perderá o dereito a avaliación continua. Neste módulo o número de faltas son 7, debido a que as sesións programadas para impartir durante o curso

suman 68.

Os instrumentos que se empregarán para avaliar a estes alumnos son:

Proba escrita, de entre 3 e 5 preguntas, que poderán conter apartados e subapartados e que incluírá diversas preguntas teóricas de toda a materia, no que se incluírán contidos das 9 unidades didácticas, xunto con casos prácticos a resolver, no que se incluírán exercicios de cálculo numérico.

O alumno deberá entregar previamente o Proxecto ou PLAN DE EMPRESA na mesma data que a sinalada para o resto do alumnado. A tal efecto, a Unidade Didáctica 10, contén indicacións sobre como debe desenvolverse e serán clarificadas polo profesor na aula, cando o alumno o solicite, sobre o seu proxecto de empresa, en particular.

A proba realizarase no mes de xuño, denominarase Recuperación final ou Exame Final e indicarse oportunamente.

Criterio de cualificación: proba escrita 80% e Proxecto de Empresa 20%. Sen entregar o Proxecto de Empresa non será posíbel aprobar o módulo. O profesor tomará en consideración os elementos de avaliación de que dispoña, singularmente os exames que teña realizado e os traballos encomendados con carácter obrigatorio para os alumnos da clase.

En tal sentido, o alumno ou alumna que perda o dereito á avaliación continua deberá estar pendente dos traballos que se requiran polo profesorado, con independencia de realizar o exame final e entregar o Plan ou Proxecto de empresa, segundo quedou dito, que será indicado nos taboleiros do Instituto e do que poderá informarse nas horas de titoría ou nas clases.

Os criterios de avaliación neste caso son os mesmos que os establecidos para os alumnos que non perderon o dereito de avaliación continua.

Ao comezo do curso o profesor indicará aos alumnos como vai ser as probas parciais e a proba final e como serán tamén as das avaliacións trimestrais, para que estes saiban como preparalas.

Os alumnos que teñan superadas todas as avaliacións parciais non terán que realizar a proba final se ben poderán facela se queren mellorar a cualificación obtida.

A superación dunha avaliación posterior non implica a superación da anterior, se esta tivese unha cualificación menor do 4, debido a que son materias moi diferentes en cada unha delas.

En todo caso é preceptiva a entrega do Plan ou Proxecto de empresa, para que poida corrixirse o exame final e para que o alumno poida acadar a superación do módulo. A guía para a súa confección é a UD 10 e a extensión non superará os dez folios, podendo contar anexos.

7. Procedemento sobre o seguimento da programación e a avaliación da propia práctica docente

A Programación, como guía do proceso de ensino aprendizaxe no período dun curso académico e como garantía para o alumnado, debe ser cumprida integramente.

Sen embargo, como elemento vivo que é, estará sometida a adaptacións no tempo e nos contidos que, ao longo dos anos irán dando a medida das correccións que se deban introducir para que cumpra mellor a súa función.

Neste sentido cómpre ter un procedemento de seguimento da Programación que ten que basearse na revisión semanal, polo menos, de si os contidos e as tarefas propostas se están cumprindo segundo a previsión establecida. Iso conséguese realizando o seguimento nesta aplicación.

No caso de establecer modificacións, estas deben ser recollidas e posteriormente incorporadas á Memoria de Fin de Curso. Estas modificacións non deben ter a súa orixe só nos criterios do docente senón que este deberá considerar outros elementos á marxe da propia experimentación, facilitando a participación ao alumnado para que exprese o seu grado de satisfacción co sistema seguido para acadar os obxectivos establecidos.

Algúns dos aspectos que o profesor deberá considerar na autoavaliación da práctica docente son:

Organización e coordinación co profesorado do ciclo formativo.

Adecuación do grao de dificultade das actividades ás características do alumnado

Grao de motivación dos alumnos nas actividades propostas polo profesor

Planificación das tarefas: distribución e dotación de medios e tempos

Ambiente de traballo, relación entre os alumnos, e entre alumnado e o profesor.

TICs: uso e manexo por parte do alumnado e do profesor.

Habilidades de comunicación verbal e non verbal na transmisión dos contidos

Claridade na presentación dos contidos nos medios audiovisuais empregados

Algúns instrumentos para avaliar a práctica docente son:

Cuestionarios anónimos. Aproveitarase, de darse durante o curso, as prácticas do CAP para realizar este tipo de cuestionarios.

Informes dos traballos en equipo.

Notas recollidas na realización de tarefas.

Entrevistas con alumnado e profesorado.

Debates.

Resultados do proceso de aprendizaxe nas avaliacións trimestrais e na final.

A fin de avaliar estes aspectos pasarase ao alumnado, xunto co último exame que realicen, igual que en anos anteriores, o seguinte CUESTIONARIO DE AVALIACIÓN:

CUESTIONARIO DE AVALIACIÓN DO PROFESOR: X.L. RIOS PAREDES
CURSO 2019 / 2020

Preguntas: 1   2   3   4   5

Cres que domina a materia explicada?

Explica de forma clara e sistemática?

Resulta amenas e variadas as explicacións?

Amosa a vertente práctica dos temas na vida cotiá?

Organiza e controla correctamente a clase?

Comeza con puntualidade?

Utiliza recursos didácticos axeitados?

Domina os procedementos informáticos de uso na clase?

Facilita apuntes e materiais axeitados?

Manifesta unha actitude respectuosa e receptiva?

Atende correctamente as preguntas?

Sabe motivar?

Fomenta e facilita a participación?

En conxunto, estás satisfeito/a co traballo do profesor

1	2	3	4	5
Totalmente en desacordo	En desacordo	De acordo	Bastante de acordo	Totalmente de acordo

Puntuación:

Se o desexas, indica aspectos docentes que cres que debería mellorar:

8. Medidas de atención á diversidade

8.a) Procedemento para a realización da avaliación inicial

A diversidade preséntase no ámbito da formación en múltiples formas e vén expresada por unha serie circunstancias, tales como: coñecementos, competencias e experiencias persoais e laborais previas; motivacións e expectativas ante a aprendizaxe; interese persoais, profesionais e vocacionais; competencias básicas e específicas; ritmos de traballo e de aprendizaxe; situacións persoais e familiares; habilidades e destrezas desenvolvidas; orixe nacional ou étnico; contorna socioeconómica do lugar de residencia; discapacidade físicas, psíquicas e/ou sensoriais e sobredotación intelectual, entre outras.

Debemos contemplar a diversidade como fonte de oportunidades e de riqueza, centrándonos en adecuar os diversos aspectos metodolóxicos ás singularidades do noso alumnado.

En xeral deben distinguirse tres momentos clave no proceso de avaliación do alumnado:

A inicial, que se realiza ao comezo do curso e ao inicio de cada unidade didáctica.

A formativa ou continua, a levar a cabo ao longo de todo o proceso de ensino aprendizaxe.

A final, realizada ao final do curso e que é o resultado da suma das valoracións parciais levadas a cabo durante a avaliación continua.

Avaliación Inicial

A avaliación inicial ten como obxectivo identificar os coñecementos, destrezas e competencias previas coas que conta o alumnado antes de comezar a traballar os contidos do módulo. Consideraranse os estudos previos, a experiencia profesional e as vivencias en relación aos contidos de cada Unidade.

Avaliación Formativa

Desenvólvese ó longo de todo o proceso formativo do alumno co obxecto de coñecer a súa evolución, determinar se están a conseguir os obxectivos marcados, e reorientar e mellorar a actuación na aula. Tanto dende o punto de vista legal como pedagóxico, a avaliación ha de ser continua para así garantir a consecución dos obxectivos.

Avaliación Final

Na avaliación dos alumnos e alumnas e na configuración da súa cualificación definitiva terase en conta ademais dos exames, corrixidos conforme

a criterios obxectivos, a participación do alumno/a, a asiduidade ¿preceptiva e necesaria- e a actitude na clase. De tal maneira que todos estes elementos configuren valores a considerar e non só o exame.

Procedementos para a realización da avaliación inicial

Ao comezo das aulas, no momento de cubrir as fichas persoais dos alumnos, realizarase unha valoración de cada un deles, a partir dos datos académicos e de experiencia profesional, que facilite ao profesor.

A tal fin, ao inicio de curso, o profesor coordinarse co titor do curso anterior e con outros profesores que traballen co grupo para recoller información sobre os coñecementos previos do alumnado. Valorará a información dos informes individualizados de avaliación da etapa anteriormente cursada e consultará co departamento de Orientación en caso de detectar alumnos con necesidades educativas especiais ou que requiran apoio educativo específico

En cada Unidade Didáctica realizarase un suposto práctico ou un cuestionario inicial que indique o nivel de coñecementos do alumnado a respecto da materia a impartir, téndoo en conta para adecuar os medios didácticos a utilizar. Servirá igualmente para que o alumnado vexa a importancia práctica da temática da Unidade.

8.b) Medidas de reforzo educativo para o alumnado que non responda globalmente aos obxectivos programados

Cómpre que calquera alumno ou alumna poida acadar os resultados de aprendizaxe do módulo, adoptando medidas de reforzo e apoio, pero sen que estas afecten, de forma significativa, á consecución dos resultados de aprendizaxe previstos para cada un dos módulos profesionais, tal e como establece o decreto 114/2010.

A diversidade preséntase no ámbito da formación en múltiples formas e vén expresada por unha serie circunstancias, tales como: coñecementos previos e experiencias persoais e laborais, motivacións e expectativas ante o aprendizaxe, interese persoais, profesionais e vocacionais, capacidades xerais ou diferenciadas, ritmos de traballo e de aprendizaxe, situacións persoais e familiares, habilidades e destrezas desenvolvidas, orixe nacional ou étnico diferenciador, contorna socioeconómica do lugar de residencia, discapacidades físicas, psíquicas e/ou sensoriais ou sobre dotación intelectual, entre outras.

Debemos contemplar a diversidade como fonte de oportunidades e de riqueza, centrándonos en adecuar os diversos aspectos metodolóxicos ás singularidades do noso alumnado.

Será preciso realizar unha avaliación inicial, coa amplitude que se considere necesaria, coa colaboración do departamento de orientación, para detectar ao alumnado con necesidades educativas especiais e as súas demandas específicas.

Tomando en consideración o establecido pola LOE e polo Decreto 114/2010 respecto á atención á diversidade, cómpre facer unha breve referencia á serie de medidas que teríamos en conta na atención a este tipo de alumnado:

Medidas de acceso ao currículo para alumnos con deficiencias sensoriais ou físicas: entrega do material cun tamaño de fonte máis grande ou en soporte informático; permitirles realizar exercicios, supostos e exames co emprego do ordenador e ferramentas informáticas.

Agrupamentos: á hora de traballar en equipo, estes serán formados por alumnos con diversidade de competen-cias e motivacións, coa fin de que os alumnos se axuden entre si.

Adaptacións curriculares non significativas para aqueles alumnos con necesidades educativas especiais, co asesoramento do departamento de orientación e sen que afecten aos elementos preceptivos do currículo.

Actividades de ampliación e de investigación para aqueles alumnos que presenten un rendemento académico moi superior o resto do grupo: emprego das TICs e fomento da busca autónoma de información para resolver supostos e analizar a realidade sociolaboral.

Medidas de reforzo educativo, tales como actividades graduadas segundo diferentes niveis, garantindo sempre a adquisición dos contidos mínimos; modificación da localización do alumno en clase; repetición individualizada dalgunhas explicacións ou potenciación da participación do alumno e a consecución de pequenos logros como elementos de motivación.

A experiencia dos últimos anos non vén indicando a necesidade de medidas especiais de atención á diversidade, máis alá dalgunha diferenza idiomática, en relación coa fala en que se imparte este módulo, o galego, por parte de alumnos que procedían de países estranxeiros, de fala castelá ou inglesa, tal como no curso pasado en que a este grupo asistiu durante un trimestre un alumno bosnio, o que obrigou a utilizar o inglés como medio de comunicación, espertando no alumnado ordinario o interese pola aprendizaxe das linguas e o rexeitamento das posturas excluínas e localistas.

Tales diferenzas foron sempre resoltas acomodando puntualmente o vehículo de comunicación oral ás dificultades do alumno ou alumna e procurando espertar neles o interese e a apreciación do idioma galego, en que vén impartíndose este módulo, en atención ao reparto de módulos do ciclo entre galego e castelán.

9. Aspectos transversais

9.a) Programación da educación en valores

A LOMCE contempla na súa relación de principios da educación, a transmisión daqueles valores que favorecen a liberdade persoal, a responsabilidade, a cidadanía democrática, a solidariedade, a tolerancia, a igualdade, o respecto e a xustiza, que constitúen a base da vida en común.

Con esta referencia legal, debemos programar unha serie de temas e contidos a traballar de forma transversal a medida que imos abordando as distintas unidades didácticas do módulo. Deste xeito, procuraremos destacar uns determinados valores de forma simultánea a transmisión de coñecementos.

Con cada unha das conmemoracións establecidas no Calendario Escolar, o profesor ou profesora, poderá programar puntualmente actividades, temas ou charlas que, en colaboración coas establecidas pola Dirección do Instituto, contribúan a lograr os obxectivos marcados en relación coas mesmas.

Algúns destes valores que deben ser transmitidos de forma transversal:

Día do emprendedor, prestarase atención á celebración de actos na localidade organizados por entidades empresariais, cámara de Comercio, Asociacións de emprendedores, etc, para fomentar o encontro con perso-as dedicadas ao mundo do negocio, que poidan transmitir experiencias no campo da creación de empresas.

Educación ambiental, relacionada coas cuestións de desenvolvemento respectuoso co medio, xa que é preciso sensibilizar ao alumnado respecto á necesidade de empregar materiais e sistemas inocuos, de cara á favorecer unha protección do medio e un aumento nos niveis de calidade e seguridade.

Educación para a Saúde, presente en todos os ámbitos da vida: fabricar produtos sans, importancia dunha dieta san e equilibrada, valoración positiva do exercicio físico e do deporte, potenciación da protección ante as enfermidades de transmisión sexual, embarazos non desexados, tabaquismo, etc

Igualdade de oportunidades / Rexeitamento do Sexismo / Multiculturalidade: fomentar unha posición actitudinal axeitada, ao longo de todo o curso, transmitindo a importancia de respectar ao outro con independencia da súa orixe, sexo, raza, orientación sexual, ideoloxía, relixión, etc, así como valorar a diversidade cultural e humana como fonte de riqueza e non de conflito.

Con cada unha das conmemoracións establecidas no Calendario Escolar, o profesor, poderá programar actividades, temas ou charlas que, en colaboración coas establecidas pola Dirección, contribúan a lograr os obxectivos do módulo e xerais do ciclo.

Prestarase especial atención á celebración da Constitución, ao Día do Emprendedor, Día do Consumidor, Paz, Violencia de Xénero, Saúde,

Europa, Medio Ambiente e Letras Galegas.

9.b) Actividades complementarias e extraescolares

Para o presente curso preténdese realizar, como vén sendo habitual en cursos pasados, algunhas actividades que acheguen o alumnado ao mundo da empresa.

Neste sentido, poderán ser organizadas polo Departamento de FOL, o profesor e a Dirección do Centro, actividades complementarias tales como:

Charla en colaboración con sindicatos e asociacións patronais e empresariais.

Charlas en colaboración coa Cámara de Comercio e a Asociación de Xoves Emprendedores.

Igualmente procurárase a participación nas Actividades extraescolares organizadas polo centro e que deben figurar na programación xeral anual, aprobada polo Consello Escolar para realizar fóra de horario lectivo e de forma voluntaria, en colaboración coa Dirección e outros Departamentos.

En particular naquelas que estean máis relacionadas co módulo de EIE, tales como:

-Visita a feiras de produtos novos, que se organicen na comunidade galega ou fóra dela, sempre que exista orzamento para organizar os desprazamentos.

-Visita a empresas e negocios do contorno.

10. Outros apartados

10.1) Secuenciación da Programación e libro de texto

Na primeira aula de comezo do curso os alumnos e alumnas serán informados da presente programación, e do número de unidades de que consta, así como dos contidos de cada unha delas e dos textos a utilizar para o estudo e preparación. O profesor seguirá o libro, de Mc Graw Hill

Será informado igualmente da realización das probas de avaliación e das normas de réxime interno que rexen a vida da comunidade educativa do IES Politécnico de Vigo.

Tamén serán informados das datas previstas para a realización de todos os exames, que deberán ser confirmadas polos alumnos, na aula, nas proximidades dos días sinalados, por se houberse algunha variación coas indicadas no primeiro día da clase.

Igualmente darase a coñecer a data da entrega do Proxecto de Empresa e a prevista para exposición, se ben deben ser confirmadas na aula segundo se vaia achegando as datas.

Porase en coñecemento o número de faltas de asistencia que dará lugar á perda da avaliación continua. Neste módulo, establécese o número de 7, por estar prevista a impartición dun total de 70 sesións durante o presente curso.

A cumprimentación dos datos da ficha do alumno será indicativa da súa asistencia a esta primeira sesión e dará constancia de que foi informado de canto antecede.